

Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
M. WATHELET
представено на 26 март 2015 година¹

Дело C-67/14

Jobcenter Berlin Neukölln
срещу
Nazifa Alimanovic,
Sonita Alimanovic,
Valentina Alimanovic,
Valentino Alimanovic
(Преюдициално запитване,

отправено от Bundessozialgericht (Германия)

„Регламент (ЕО) № 883/2004 — Директива 2004/38/ЕО — Гражданство на Съюза —
Равно третиране — Граждани на Съюза, които пребивават на територията на друга държава
членка и които вече нямат качеството „работник“ — Законодателство на държава членка, което
изключва достъпа на тези лица до специалните парични обезщетения, независещи от вноски“

I – Въведение

1. Настоящото преюдициално запитване поставя по същество въпроса дали държава членка може да изключи от достъп до обезщетения за покриване на разходите по издръжката без плащане на вноски по смисъла на Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социална сигурност², изменен с Регламент (ЕС) № 1244/2010 на Комисията от 9 декември 2010 година³ (наричан по-нататък „Регламент № 883/2004“), гражданите на други държави членки, които не са или вече не са икономически активни и се нуждаят от помощ.

2. Проблемът е деликатен от човешка и правна гледна точка. Това налага Съдът да се произнесе както по защитата, която правото на Съюза предоставя на тези граждани по отношение на тяхното финансово положение и тяхното достойнство, така и по действителния обхват на основното право на свободно движение, което е основополагащ елемент от изграждането на Европа.

¹ — Език на оригиналния текст: френски.

² — ОВ L 166, стр. 1, поправка ОВ L 200, 2004 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 82, поправка ОВ L 33, 7.2.2008 г., стр. 12.

³ — ОВ L 338, стр. 35.

3. За тази цел Съдът ще трябва отново да се занимае с връзката между Регламент № 883/2004 и Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки, за изменение на Регламент (ЕИО) № 1612/68 и отменяща директиви 64/221/ЕИО, 68/360/ЕИО, 72/194/ЕИО, 73/148/ЕИО, 75/34/ЕИО, 75/35/ЕИО, 90/364/ЕИО, 90/365/ЕИО и 93/96/ЕИО⁴.

4. Съдът наскоро даде първия елемент от отговора на тези въпроси по повод на делото *Dano*⁵. Необичайният отзвук на решението на Съда в европейските медии, както и всички придружаващи го политически тълкувания потвърждават важността и чувствителността на темата.

5. Вследствие на това решение вече е безспорно, че държавите членки могат — без да са длъжни — да откажат достъп до социално подпомагане на граждани на Съюза, които пристигат на тяхна територия, без намерение да намерят работа и без да са в състояние да се издържат със собствени средства.

6. Въпреки това, макар принципът да е ясен, въпросът за неговото прилагане може да възникне в твърде разнообразни фактически положения, като настоящото преюдициално запитване дава на Съда повод да внесе уточнения по отношение на едно от тях.

7. Става въпрос за хипотезата, при която, след като е работил по-малко от една година на територията на държава членка, на която не е гражданин, гражданин на Съюза моли да му бъдат отпуснати помощи за покриване на разходите по издръжката в приемащата държава.

II – Правна уредба

A – Правото на Съюза

1. Договорът за функционирането на Европейския съюз

8. Съгласно член 18, първа алинея ДФЕС, „[в] обхвата на приложение на Договорите и без да се засягат специалните разпоредби, съдържащи се в него, се забранява всякаква дискриминация на основание гражданство“.

9. Член 20 ДФЕС уточнява, че се създава гражданство на Съюза и че всяко лице, което притежава гражданство на държава членка, е гражданин на Съюза. Съгласно параграф 2 от този член гражданите на Съюза имат по-специално „правото да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки“. По силата на член 20, параграф 2, втора алинея ДФЕС това право се упражнява „при условията и в границите, определени от Договорите и от мерките, приети по тяхното прилагане“.

10. Член 45 ДФЕС гарантира по-специално свободното движение на работници в рамките на Европейския съюз. Съгласно параграф 2 от него тази свобода на движение „налага премахването на всякаква дискриминация, основаваща се на гражданство, между работниците от държавите членки, що се отнася до заетост, възнаграждение и други условия на труд“.

4 — ОВ L 158, стр. 77, поправки ОВ L 229, 2004 г., стр. 35 и ОВ L 197, 2005 г., стр. 34; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 56.

5 — C-333/13, EU:C:2014:2358.

2. Регламент № 883/2004

11. Материалният обхват на Регламент № 883/2004 е описан в член 3 от него по следния начин:

„1. Настоящият регламент се прилага към всички законодателства относно следните клонове на социална сигурност:

[...]

з) обезщетения за безработица;

[...]

2. Освен ако е предвидено друго в приложение XI, настоящият регламент се прилага към общи и специални схеми за социална сигурност, независимо дали са зависещи от вноски или не са, и към схеми, свързани с отговорността на работодателя или корабособственика.

3. Настоящият регламент се прилага също и към специалните парични обезщетения, независимо от вноски, уредени в член 70.

[...]

5. Настоящият регламент не се прилага за:

а) социалното или медицинско подпомагане, [...]

[...]“.

12. Съгласно член 4 от регламента, озаглавен „Равно третиране“:

„Освен ако друго не е предвидено в настоящия регламент, лицата, за които се прилага настоящият регламент, получават същите обезщетения и имат същите задължения съгласно законодателството на която и да е държава членка, както нейните граждани“.

13. Глава 9 от дял III на Регламент № 883/2004 е посветена на „[с]пециални[те] парични обезщетения без плащане на вноски“. Тя се състои от един-единствен член 70, който е озаглавен „Обща разпоредба“ и гласи:

„1. Настоящият член се прилага за специални парични обезщетения, независимо от вноски, предоставяни съгласно законодателство, което поради персоналия си обхват, целите и/или условията за придобиване на права, се характеризира едновременно като социално осигурително законодателство по член 3, параграф 1 и като социално подпомагане.

2. За целите на тази глава „специални парични обезщетения без плащане на вноски“ са тези, които:

а) имат за цел подпомагане на:

i) допълнително, заместващо или спомагателно покритие срещу рискове, обхванати от клоновете на социална сигурност по член 3, параграф 1, и което гарантира на заинтересованото лице минимална издръжка на живота, в съответствие с икономическото и социалното положение в съответната държава членка; или

- ii) само специална защита за лица с увреждания, тясно свързана със социалната среда на посочените лица в съответната държава членка, и
- б) когато финансирането произтича изключително от задължително данъчно облагане, което има за цел да покрие основни обществени разходи и условията за предоставяне и за изчисляване на обезщетенията не зависят от вноски по отношение на бенефициента. Въпреки това, обезщетения, предоставени да допълнят обезщетение, зависещо от вноски, не се смятат за обезщетения, зависещи от вноски, само поради тази причина, и
- в) са изброени в приложение X.

3. Член 7 и другите глави от този дял не се прилагат за обезщетенията по параграф 2 на този член.

4. Обезщетенията, посочени в параграф 2, се предоставят изключително в държавата членка, в която пребивава заинтересованото лице, в съответствие с нейното законодателство. Такива обезщетения се предоставят от и за сметка на институцията по място на пребиваване“.

14. Приложение X към Регламент № 883/2004, който урежда „[с]пециални[те] парични обезщетения, независещи от вноски“, в частта „Германия“ съдържа следното уточнение:

„[...]

- б) Помощи за покриване на разходите за издръжка съгласно основната [социална закрила] за търсещите работа, освен ако по отношение на тези помощи не са изпълнени изискванията за получаване на временна добавка след получаване на помощи за безработица (член 24, параграф 1 от книга II от Социалния кодекс).“

3. Директива 2004/38

15. Съображения 10, 16 и 21 от Директива 2004/38 гласят:

„(10) Лица, които упражняват правото си на пребиваване, не следва да се превръщат в неприемлива тежест за системата за социално подпомагане на приемащата държава членка по време на първоначалния период на пребиваване. Поради това правото на пребиваване за гражданите на Съюза и членовете на техните семейства за период по-дълъг от три месеца следва да подлежи на определени условия.

[...]

(16) При условие че бенефициентите на правото на пребиваване не са станали неприемлива тежест за системата за социално подпомагане на приемащата държава членка, те не следва да бъдат експулсирани. Поради това мярката експулсиране не трябва да бъде автоматично последствие от прибаване до услугите на системата за социално подпомагане от страна на лицето. Приемащата държава членка трябва да установи дали става дума за временни трудности и трябва да вземе предвид продължителността на пребиваване, личните обстоятелства и размера на отпуснатите социални помощи, за да прецени дали бенефициентът е станал неприемлива тежест за нейната система за социално подпомагане и дали да пристъпи към неговото/нейното експулсиране. При никакви обстоятелства не трябва да се приема мярката експулсиране по отношение на работници, самостоятелно заети лица или търсещи работа лица съгласно определението на Съда на Европейските общности, с изключение на случаите, когато това е свързано с обществения ред или обществената сигурност.

[...]

(21) Въпреки това, на приемащата държава членка следва да се остави правото да реши, дали тя ще отпуска социални помощи през първите три месеца от пребиваването или за по-дълъг период от време в случаите на търсещи работа лица, на граждани на Съюза, други освен работници или самостоятелно заети лица или лица, които запазват този статус, или на членове на техните семейства, както и дали да даде помощи за издръжка за обучение, включително професионално обучение, преди придобиването на правото на постоянно пребиваване на същите тези лица“.

16. Параграф 1 от член 6 от Директива 2004/38, озаглавен „Право на пребиваване до три месеца“, гласи:

„Гражданите на Съюза имат право на пребиваване на територията на друга държава членка за срок до три месеца без никакви условия или формалности, освен изискването да притежават валидна карта за самоличност или паспорт“.

17. Член 7 от Директива 2004/38, озаглавен „Право на пребиваване за повече от три месеца“, гласи:

„1. Всички граждани на Съюза имат право да пребивават на територията на друга държава членка за срок, по-дълъг от три месеца, ако те:

- а) са работници или самостоятелно заети лица в приемащата държава членка; или
- б) притежават достатъчно средства за себе си и за членовете на семейството си, с цел да не се превърнат в тежест за системата за социално подпомагане на приемащата държава членка през времето си на пребиваване и притежават пълно здравно застрахователно покритие в приемащата държава членка; [...]

[...]

3. За целите на параграф 1, буква а) гражданин на Съюза, който вече не е работник или самостоятелно заето лице, запазва статуса си на работник или самостоятелно заето лице при следните обстоятелства:

[...]

- б) той/тя се намира в надлежно регистрирана принудителна безработица, след като е бил/а зает/а в продължение на повече от една година и се е регистрирал/а като търсещо работа лице в съответното бюро по труда;
- в) той/тя се намира в надлежно документирана принудителна безработица, след като е изтекъл срочен трудов договор със срок по-кратък от една година или след като е станал/а принудително безработен/на през първите дванадесет месеца и се е регистрирал/а като търсещо работа лице в съответното бюро по труда. В този случай статусът на работник се запазва за не по-малко от шест месеца;

[...]“.

18. Член 14 от Директива 2004/38 урежда „[з]апазване[то] на правото на пребиваване“. Съгласно тази разпоредба:

„1. Гражданите на Съюза и членовете на техните семейства притежават правото на пребиваване, предвидено в член 6, дотогава, докато не се превърнат в неприемлива тежест за системата за социално подпомагане на приемащата държава членка.

[...]

3. Мярквата експулсиране не може да бъде автоматична последица от прибягване от страна на гражданин на Съюза или от страна на членове на неговото/нейното семейство до системата за социално подпомагане на приемащата държава членка.

4. Чрез дерогация от параграфи 1 и 2 и без да се засягат разпоредбите на глава VI, мярквата експулсиране не може в никакъв случай да се предприеме по отношение на граждани на Съюза или членове на техните семейства, ако:

- a) гражданите на Съюза са работници или самостоятелно заети лица; или
- b) гражданите на Съюза са влезли на територията на приемащата държава членка, за да търсят заетост. В този случай гражданите на Съюза и членовете на техните семейства не могат да бъдат експулсирани, докато гражданите на Съюза могат да представят доказателства за това, че продължават да търсят заетост и за това, че имат реален шанс да бъдат наети на работа“.

19. Накрая, член 24 от посочената директива, озаглавен „Еднакво третиране“, гласи:

„1. При спазване на конкретните разпоредби, изрично предвидени в Договора и вторичното законодателство, всички граждани на Съюза, които пребивават въз основа на настоящата директива на територията на приемащата държава членка, се ползват с третиране, еднакво с третирането на гражданите на тази държава членка в рамките на обхвата на приложение на Договора. Това право се разпростира и включва членовете на семейството, които не са граждани на държава членка и които имат право на пребиваване или постоянно пребиваване.

2. Чрез дерогация от параграф 1 приемащата държава членка не се задължава да предостави право на социално подпомагане през първите три месеца на пребиваване или при необходимост, по-дългия срок, регламентиран в член 14, параграф 4, буква б), нито се задължава преди придобиването на право на постоянно пребиваване да отпуска финансова помощ за издръжка за обучение, включително и за професионално обучение, състояща се от безвъзмездна помощ или студентски заеми за лица, различни от работници или самостоятелно заети лица, лица, които запазват такъв статус или членове на техните семейства“.

Б - Германско право

1. Социален кодекс

20. Член 19а, параграф 1 от книга I от Социалния кодекс (Sozialgesetzbuch Erstes Buch, наричана по-нататък „SGB I“) описва двата вида обезщетения в рамките на основната социална закрила за търсещите работа лица, както следва:

„(1) В рамките на основната социална закрила за търсещите работа лица могат да се получават:

1. помощи за интегриране в трудова среда,
2. помощи за покриване на разходи по издръжката.

[...]“.

21. Член 1 от книга II на Социалния кодекс (Sozialgesetzbuch Zweites Buch, наричана по-нататък „SGB II“) е озаглавен „Функция и цел на основната социална закрила за търсещите работа лица“ и параграфи 1 и 3 от него гласят:

„(1) Основната социална закрила [(„Grundsicherung“)] за търсещите работа лица следва да осигури възможност на правоимащите лица да водят достоен живот.

[...]

(3) Основната социална закрила за търсещите работа лица включва помощи:

1. за преодоляване или ограничаване на състоянието на нужда, по-специално чрез интегриране в трудова среда, и
2. за покриване на разходи по издръжката“.

22. Член 7 от SGB II, озаглавен „Правоимащи лица“, гласи:

„(1) Предвидените в тази книга помощи се предоставят на лицата, които:

1. са навършили 15 години, но все още не са достигнали максималната възраст по член 7а,
2. са работоспособни,
3. нуждаят се от помощ, и
4. имат обичайно местожителство на територията на Федерална република Германия (работоспособни правоимащи лица). Такива помощи не получават:
  1. чужденците, които не са заети или самостоятелно заети лица във Федерална република Германия и нямат право на свободно движение съгласно член 2, параграф 3 от Закона за свободното движение на гражданите на Съюза [(Freizügigkeitsgesetz/EU, наричан по-нататък „FreizügG/EU“)], и членовете на техните семейства през първите три месеца от пребиваването им,
  2. чужденците, които имат право на пребиваване само на основание обстоятелството, че търсят работа, и членовете на техните семейства,

[...]

Точка 1 от второто изречение не се прилага към чужденците, които пребивават във Федерална република Германия въз основа на разрешение за пребиваване, издадено на основание глава 2, раздел 5 от Закона за пребиваването. Това не засяга действието на разпоредбите относно правото на пребиваване.

[...]“.

23. Член 8 от SGB II е посветен на понятието „[р]аботоспособност“ и гласи:

„(1) Работоспособно е всяко лице, което не е лишено в предвидимо бъдеще поради заболяване или увреждане от възможността да полага труд при обичайните условия на пазара на труда най-малко три часа дневно.

[...]“.

24. Член 9 от SGB II гласи:

„(1) От помощ се нуждае всяко лице, което със своя доход или имущество не може изобщо да покрива разходите за издръжката си или не може да ги покрива в достатъчна степен, и което не получава необходимата помощ от други лица, в частност от членове на своето семейство или от получатели на други социални помощи. [...]

[...]“.

25. Членове 14—18е от SGB II, които са част от първия раздел на глава 3, уреждат подробно помощите за интегриране в трудовия пазар.

26. От своя страна член 20 от SGB II съдържа допълнителни разпоредби относно основните потребности във връзка с издръжката, член 21 от SGB II — относно допълнителните потребности, а член 22 от SGB II — относно потребностите от подслон и отопление. Накрая, членове 28—30 от SGB II уреждат помощите за обучение и социално включване.

27. Член 1 от книга XII от Социалния кодекс (Sozialgesetzbuch Zwölftes Buch, наричана по-нататък „SGB XII“), която урежда социалното подпомагане, гласи:

„Целта на социалното подпомагане е да осигури възможност на правоимащите лица да водят достоен живот. [...]“.

28. Член 21 от SGB XII предвижда:

„Помощи за покриване на разходи по издръжката не се изплащат на лицата, които имат право на помощи по книга II като работоспособни лица или членове на семейството на работоспособно лице [...]“.

2. FreizügG/EU

29. Приложното поле на FreizügG/EU е определено в член 1 от него:

„Настоящият закон урежда влизането и пребиваването на гражданите на другите държави — членки на Европейския съюз (граждани на Съюза), и на членовете на техните семейства“.

30. Член 2 от FreizügG/EU предвижда следното по отношение на правото на влизане и пребиваване:

„(1) Гражданите на Съюза с право на свободно движение и членовете на техните семейства имат право да влизат и пребивават на федералната територия при условията на този закон.

(2) Право на свободно движение съгласно правото на Съюза имат:

1. гражданите на Съюза, които искат да пребивават, за да работят, за да търсят работа или за да получат професионално обучение.

[...]

5. гражданите на Съюза, които не работят — при условията по член 4,

6. членовете на семейството — при условията по членове 3 и 4,

[...]

(3) За заетите и самостоятелно заетите лица правото по параграф 1 не се засяга.

[...]

2. при принудителна безработица, удостоверена от компетентната агенция, или при преустановяване на дейност като самостоятелно заето лице вследствие обстоятелства, независещи от волята на самостоятелно заетото лице, когато е работило повече от една година.

[...]

Правото по параграф 1 се запазва в продължение на шест месеца в случай на принудителна безработица, удостоверена от компетентната агенция по заетостта, след период на работа по-малко от една година.

[...]“.

31. За неработещите лица с право на свободно движение член 4 от FreizügG/EU предвижда:

„Гражданите на Съюза, които не работят, и членовете на техните семейства, които ги придружават или се присъединяват към тях, разполагат с правото по член 2, параграф 1, ако притежават достатъчно здравно застрахователно покритие и достатъчно средства за издръжка. Ако съответният гражданин на Съюза пребивава на федералната територия като учащ, с посоченото право разполагат само онези лица измежду съпруга или партньора и децата му, чиято издръжка е осигурена“.

3. Европейска конвенция за социална и медицинска помощ

32. Член 1 от Европейската конвенция за социална и медицинска помощ (наричана по-нататък „Конвенцията за помощ“) предвижда принципа на недопускане на дискриминация.

33. Въпреки това, съгласно член 16, буква b от Конвенцията за помощ, на 19 декември 2011 г. германското правителство е изразило резерва (наричана по-нататък „резервата“), съгласно която „[п]равителството на Федерална република Германия не се задължава да отпусна на гражданите на останалите договарящи страни, така както на собствените си граждани и при същите условия, помощите, предвидени в съответно действащата редакция на книга II на германския Кодекс за социално осигуряване — Основна социална закрила за търсещите работа лица“. [неофициален превод]

III – Обстоятелства по спора в главното производство

34. Г-жа Alimanovic и нейните три деца — Sonita, Valentina и Valentino, са шведски граждани. Трите ѝ деца са родени в Германия съответно през 1994 г., 1998 г. и 1999 г.

35. От акта за преюдициално запитване се установява, че жалбоподателите в главното производство са напуснали територията на Германия в периода между 1999 г. и 2010 г. Без да се уточнява откъде са пристигнали, нито причината за това отсъствие, запитващият съд уточнява, че жалбоподателите в главното производство са се върнали „отново“ в Германия през юни 2010 г.

36. След завръщането им в Германия, на 1 юли 2010 г. на жалбоподателите в главното производство е издадено удостоверение по член 5 от FreizügG/EU. Г-жа Alimanovic и най-голямата ѝ дъщеря Sonita, които са работоспособни по смисъла на германското законодателство, са работили на временни позиции или в рамките на мерки за насърчаване на заетостта в периода от юни 2010 г. до май 2011 г., тоест в продължение на по-малко от една година.

37. Запитващата юрисдикция, Bundessozialgericht (Федерален съд за социалноосигурителни спорове, Германия), уточнява, че всички жалбоподатели в главното производство са получавали освен това помощи за осигуряване на разходите по издръжката им съгласно SGB II, последно за периода от 1 декември 2011 г. до 31 май 2012 г. От една страна, г-жа Alimanovic и дъщеря ѝ Sonita са получавали обезщетения за покриване на разходите по издръжката им като работоспособни правоимащи лица („Arbeitslosengeld II“), а от друга страна, останалите ѝ две деца, Valentina и Valentino, са получавали социални помощи за неработоспособни правоимащи лица.

38. При отпускане на обезщетенията компетентният орган, Jobcenter Berlin Neukölln (наричан по-нататък „Jobcenter“), се е ръководил от принципа, че предвиденото в член 7, параграф 1, второ изречение, точка 2 от SGB II правило за изключване на гражданите на Съюза, които търсят работа, не трябва да се прилага съгласно принципа за недопускане на дискриминация, предвиден в член 1 от Конвенцията за помощ. Въпреки това, като се позовава на резервата, през май 2012 г. Jobcenter изцяло преустановява отпускането на обезщетенията.

39. По подадена от жалбоподателите в главното производство жалба Sozialgericht Berlin отменя това решение. Според тази юрисдикция, въпреки че след преустановяване на полагането на труд през 2011 г. г-жа Alimanovic и дъщеря ѝ Sonita биха могли да се ползват само от право на пребиваване с цел търсене на работа, все пак изключването им от достъп до обезщетенията по силата на член 7, параграф 1, първо изречение, точка 2 от SGB II не можело да бъде приложено, доколкото член 4 от Регламент № 883/2004 забранява всякаква дискриминация на гражданите на Съюза спрямо гражданите на разглежданата държава членка по отношение на разглежданите специални парични обезщетения, независещи от вноски. Според Sozialgericht Berlin това не противоречало на възможността да се ограничи получаването на „социални помощи“

по-специално съгласно член 24, параграф 2 от Директива 2004/38. Освен това тази юрисдикция приема, че специалният принцип на недопускане на дискриминация, признат в член 1 от Конвенцията за помощ, все така не допуска прилагането на правилото за изключване, тъй като, по нейна преценка, резервата не е била трансформирана или валидирана в националното право.

40. Тъй като счита, че изключването на достъпа до обезщетение не противоречи на правото на Съюза, Jobcenter обжалва това решение пред запитващата юрисдикция. Според него обезщетенията за гарантиране на средствата за издръжка на основание SGB II представляват „социални помощи“ по смисъла на член 24, параграф 2 от Директива 2004/38, поради което на търсещите работа лица би могло да бъде отказано отпускането на такива. Според Jobcenter посочените обезщетения нямат за цел да улеснят достъпа до трудовия пазар, тъй като в членове 16 и сл. от SGB II са предвидени други обезщетения, изплащани именно за интегриране на търсещите работа лица на трудовия пазар. Нещо повече, член 7, параграф 1, второ изречение, точка 2 от SGB II не нарушавал Регламент № 883/2004, а изключването на достъпа до обезщетенията не противоречало и на Конвенцията за помощ, тъй като резервата била валидна и съобразена с Германската конституция.

41. Запитващата юрисдикция уточнява още, че според констатациите на Sozialgericht Berlin, от които е обвързана, г-жа Alimanovic и дъщеря ѝ Sonita не могли повече да се ползват от право на пребиваване като работници на основание член 2 от FreizügG/EU. От юни 2010 г. те са работили на временни позиции или само в рамките на мерки за насърчаване на заетостта за не повече от една година, а от май 2011 г. вече не полагат труд нито като работници, нито като самостоятелно заети лица. Ето защо Bundessozialgericht изхожда от принципа, че след изтичането на период от шест месеца след преустановяване на трудовата дейност, тоест през декември 2011 г., посочените жалбоподателки в главното производство са изгубили качеството си на работници на основание член 2, параграф 3, второ изречение от FreizügG/EU във връзка с член 7, параграф 3, буква в) от Директива 2004/38.

42. Следователно г-жа Alimanovic и дъщеря ѝ Sonita би следвало да се считат за търсещи работа лица по смисъла на член 2, параграф 2, точка 1 от FreizügG/EU, доколкото в Германия те са работили само на временни позиции или в рамките на мерки за насърчаване на заетостта за не повече от една година. Ето защо в съответствие с разпоредбите на SGB II, и по-специално член 7, параграф 1, второ изречение, точка 2 от него, тяхното право на обезщетение за покриване на разходите по издръжката и съответно производното право на Valentina и Valentino на социална помощ за гарантиране на средства за издръжка по силата на последния били изключени⁶.

IV – Преюдициалното запитване и производството пред Съда

43. При това положение запитващата юрисдикция си поставя въпроса относно съвместимостта на правилото за изключване по член 7, параграф 1, второ изречение, точка 2 от SGB II с различни норми от правото на Съюза.

6 — Макар тези права да са се запазили в периода от 1 декември 2011 до май 2012 г., това е станало вследствие неприлагането на изключението, предвидено в член 7 от SGB II съгласно член 1 от Конвенцията за помощ. Действието на посочения член 1 обаче се прекратява, считано от 19 декември 2011 г., поради изразената от Федерална република Германия резерва.

44. Ето защо с решение от 12 декември 2013 г., постъпило в Съда на 10 февруари 2014 г., Bundessozialgericht решава да спре производството и на основание член 267 ДФЕС да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Важи ли изискването за равно третиране по член 4 от Регламент [№ 883/2004] — с изключение на забраната за прехвърляне на обезщетения в друга държава по член 70, параграф 4 от [този регламент] — и за специалните парични обезщетения без плащане на вноски по смисъла на член 70, параграфи 1 и 2 от Регламент [№ 883/2004]?

2) При утвърдителен отговор на първия въпрос: допустими ли са — и евентуално в какъв обхват — ограниченията на изискването за равно третиране по член 4 от Регламент [№ 883/2004], които са въведени с разпоредби на националното законодателство за транспониране на член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 и които във всички случаи изключват достъпа до такива обезщетения, когато гражданинът на Съюза има право на пребиваване в другата държава членка само на основание на обстоятелството, че търси работа?

3) Съвместима ли е с член 45, параграф 2 ДФЕС във връзка с член 18 ДФЕС национална разпоредба, съгласно която гражданите на Съюза, които могат да упражняват правото си на свободно движение като търсещи работа лица, във всички случаи са лишени от определено социално плащане, с което се осигурява жизненият минимум и същевременно се улеснява достъпът до пазара на труда, за периода, през който имат право на пребиваване само за да търсят работа, и то независимо от връзката им с приемащата държава?“.

45. Писмени становища са представили германското правителство, Ирландия, италианското и шведското правителство, правителството на Обединеното кралство, както и Европейската комисия.

46. Освен това всички те (с изключение на италианското правителство) са изразили становищата си в съдебното заседание, проведено на 3 февруари 2015 г. Представителите на г-жа Alimanovic, както и датското и френското правителство, които не са представили писмени становища, също са имали възможност да изложат доводите си по време на заседанието.

V – Анализ

A - По първия преюдициален въпрос

47. С първия си преюдициален въпрос запитващата юрисдикция иска да установи дали член 4 от Регламент № 883/2004 се прилага по отношение на специалните парични обезщетения, независещи от вноски по смисъла на член 70 от посочения регламент. Запитващата юрисдикция обаче оттегля този първи въпрос с определение от 11 февруари 2015 г.

48. Всъщност, този въпрос беше поставен по същия начин в делото, по което беше постановено решение Dano (C-333/13, EU:C:2014:2358), и Съдът отговори положително, като постанови, че „Регламент № 883/2004 трябва да бъде тълкуван в смисъл, че „специалните парични обезщетения, независещи от вноски“ по смисъла на член 3, параграф 3 и член 70 от регламента, попадат в приложното поле на член 4 от него“⁷.

⁷ — Точка 55 и точка 1 от диспозитива.

Б - По втория и третия преюдициален въпрос

49. С втория и третия си преюдициален въпрос запитващата юрисдикция по същество пита Съда дали е съвместимо, от една страна, с член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 и от друга страна, с член 18 ДФЕС и член 45, параграф 2 ДФЕС законодателство на държава членка, по силата на което граждани на други държави членки, които са упражнили правото си на свободно движение с цел търсене на работа, са изключени от достъп до определени специални парични обезщетения без плащане на вноски по смисъла на Регламент № 883/2004, при положение че такива обезщетения се отпускат на гражданите на разглежданата държава членка, които се намират в същото положение⁸.

50. Съдът вече е имал повод да уточни, че дадено специално парично обезщетение, независимо от вноски, по смисъла на Регламент № 883/2004 също би могло да попадне в обхвата на понятието „система за социално подпомагане“ по член 7, параграф 1, буква б) от Директива 2004/38⁹. Въпреки това, ако тези парични обезщетения са предназначени да улеснят достъпа до пазара на труда, то тогава те не биха могли да се считат за „социално подпомагане“ по смисъла на член 24, параграф 2 от Директива 2004/38¹⁰.

51. Следователно в зависимост от естеството на разглежданите в главното производство обезщетения отговор ще трябва да бъде даден само на втория или на третия от поставените от запитващата юрисдикция въпроси.

1. Естеството на обезщетенията по „схемата за основна социална закрила“ („Grundsicherung“)¹¹ от гледна точка на Регламент № 883/2004 и Директива 2004/38

52. Квалификацията на разглежданата в главното производство мярка е от съществено значение, тъй като от нея се определя нормата, с оглед на която трябва да бъде преценена съвместимостта на схема като разглежданата в главното производство: член 24, параграф 2 от Директива 2004/38, ако става въпрос за „социална помощ“, или член 45, параграф 2 ДФЕС, ако е мярка за улесняване на достъпа до пазара на труда.

53. В това отношение, доколкото разглежданата по настоящото дело правна уредба е идентична с тази, за която става въпрос в решение *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358), най-напред ще се позова на анализа на Съда. По съображения за изчерпателност, на второ място, ще разгледам въпроса за компетентността на запитващата юрисдикция и значението на евентуалния смесен характер на обезщетението за квалификацията на мярката (тоест хипотезата, при която въпросното обезщетение има едновременно елементи от социалното подпомагане и такива, които имат за цел интегрирането на трудовия пазар).

8 — По-нататък в анализа ще направя разграничение между гражданите на държава членка, които пристигат на територията на друга държава членка, от една страна, и тези, които вече са работили в тази държава преди да станат икономически неактивни, от друга страна.

9 — Решение *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565, т. 58).

10 — Решение *Vatsouras* и *Koupatantze* (C-22/08 и C-23/08, EU:C:2009:344, т. 45).

11 — Както е наречена в SGB II.

а) Анализ на помощите по „схемата за основна социална закрила“ („Grundsicherung“) в решение Dano

54. Действително Съдът е разгледал съвместимостта на норма, като предвидената в разглежданото в главното производство законодателство, от гледната точка на член 24, параграф 1 от Директива 2004/38, а не по отношение на параграф 2 от същия член. Но той все пак квалифицира спорната мярка като „социални помощи“ по смисъла на посочената директива.

55. Всъщност, след като припомня, че понятието „социално подпомагане“ по смисъла на член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 обозначава „съвкупността от схеми за помощи, които са установени от публичните органи на национално, регионално или местно равнище и от които се ползват лицата, които не разполагат с достатъчно средства, за да задоволят основните си потребности и тези на семейството си, и поради това има опасност по време на пребиваването си да се превърнат в тежест за публичните финанси на приемащата държава членка, като това би могло да се отрази на общото равнище на предоставяните от тази държава помощи“¹², Съдът приема, че трябва „да се провери дали член 24, параграф 1 от Директива 2004/38 и член 4 от Регламент № 883/2004 допускат в случаи като разглеждания в главното производство да се отказва предоставяне на социални помощи“¹³.

56. Струва ми се, че по този начин Съдът всъщност възприема разглежданото в главното производство обезщетение като социална помощ по смисъла на Директива 2004/38. Този извод се подкрепя от потвърждението в точка 69 от същото решение, че „що се отнася до достъпа до социални помощи *като разглежданите в главното производство*, гражданите на Съюза могат да изискват да бъдат третирани еднакво с гражданите на приемащата държава членка само ако пребиваването им на територията на приемащата държава членка отговаря на условията по Директива 2004/38“¹⁴.

57. Отбелязвам, от друга страна, че описанието на разглежданите помощи, направено от Федерална република Германия в писменото ѝ становище, отговаря на определението за „социално подпомагане“ по смисъла на Директива 2004/38, припомнено в точка 55 от настоящото заключение. Всъщност според тази държава членка „предвидените в SGB II обезщетения, които имат за цел да гарантират средствата за издръжка, се финансират от федералната държава и общинските власти и се отпускат от агенциите Jobcenter, които са компетентните за това публични органи. Тези обезщетения по същество служат да гарантират средствата за издръжка, доколкото тя не може да бъде осигурена от собствени средства, и в този смисъл трябва да компенсират недостига на собствени доходи. Подобно на обезщетенията, посочени в SGB XII, обезщетенията за гарантиране на средствата за издръжка се изплащат в случай на нужда, по принцип са в един и същ размер и се изчисляват по един и същ начин. По същество размерът им е ограничен до необходимите средства за гарантиране на жизнения минимум за достойно съществуване и се основават върху консумативните разходи на домакинствата с по-нисък размер на доходите, така както са установени от статистиката (вж. член 4 от Закона за изчисляване на социалния минимум (Gesetz zur Ermittlung der Regelbedarfe)). По същество целта на обезщетенията е да гарантират покриване на разходите по издръжката“¹⁵.

12 — Решение Dano (C-333/13, EU:C:2014:2358, т. 63), в което Съдът цитира определението, дадено в точка 61 от решение Vreay (C-140/12, EU:C:2013:565).

13 — Решение Dano (C-333/13, EU:C:2014:2358, т. 67). Изглежда, че и двата изрази „социална помощ“ и „социално обезщетение“ са използвани от Съда, без да може да се установи разлика между тях. Ето защо аз приемам, че са синоними (вж. в този смисъл и точки 69, 70, 74 и 77 от това решение).

14 — Пак там (точка 69). Курсивът е мой.

15 — Точка 74 от писменото становище на Федерална република Германия. В този смисъл вж. също точки 65—72 от заключението ми по дело Dano (C-333/13, EU:C:2014:341).

58. Самата запитваща юрисдикция посочва в акта за преюдициално запитване, че мерките за интегриране на пазара на труда са предвидени в специална глава на SGB II и включват обезщетения, предвидени специално за работоспособни лица по смисъла на тази глава¹⁶.

59. Ето защо, за да не се отклони от принципа, закрепен в решение *Vatsouras и Koupatantze*¹⁷, съгласно който финансовите обезщетения за улесняване на достъпа до пазара на труда не могат да се разглеждат като „социално подпомагане“ по смисъла на член 24, параграф 2 от Директива 2004/38¹⁸, ще съсредоточа анализа си върху последната посочена разпоредба, а не върху член 45, параграф 2 ДФЕС.

60. Всъщност този член би бил релевантен само в хипотезата, при която разглежданата в главното производство мярка има за предмет да улесни достъпа до пазара на труда, което автоматично би изключило квалифицирането ѝ като мярка за социално подпомагане по смисъла на Директива 2004/38, тъй като Съдът в трайната си практика приема, че „не е възможно повече да се изключва от приложното поле на член [45, параграф 2 ДФЕС], който прогласява основния принцип на равно третиране, гарантиран от член [18 ДФЕС], финансова престация, чиято цел е да улесни достъпа до работни места на пазара на труда на държава членка“¹⁹.

б) Компетентността на запитващата юрисдикция и значението на евентуално смесения характер на помощите по „схемата за основна социална закрила“ („Grundsicherung“)

61. Изводите, които правя от решение *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358) по отношение на квалифицирането на разглежданите в главното производство обезщетения по схемата за основна социална закрила, може да изглеждат дръзки, доколкото съгласно трайната съдебна практика националният съд следва да определи правната и фактическата рамка, както и да приложи нормите от правото на Съюза към случая в главното производство²⁰. В решение *Vatsouras и Koupatantze* (C-22/08 и C-23/08, EU:C:2009:344), по повод обезщетение по SGB II, Съдът впрочем потвърждава, че „[к]омпетентните национални органи, а при необходимост, националните юрисдикции, трябва [...] да анализират съставните елементи на посоченото обезщетение, и по-конкретно неговите цели и предпоставките за отпускането му“²¹.

62. Шведското правителство и правителството на Обединеното кралство, както и Комисията подкрепят тази идея в своите писмени становища. Обратно, Федерална република Германия би предпочела Съдът да даде пояснения относно разглежданите обезщетения предвид противоречивата съдебна практика на германските юрисдикции.

63. От тази гледна точка, без да стига дотам, че самият той да даде класификация на националната мярка, Съдът може поне „да предостави на националната юрисдикция всички насоки за тълкуване на общностното право, които биха могли да ѝ бъдат полезни при преценката на действието на неговите разпоредби“²².

16 — Точка 47 от акта за преюдициално запитване. Става въпрос за глава 3, съставена от членове 14—18е. Запитващата юрисдикция по-нататък цитира различни примери, като първоначално обезщетение (член 16b от SGB II), мерките за насърчаване на заетостта (член 16d от SGB II) или насърчаване на трудовоправните отношения чрез субсидии за заплати, предоставяни на работодателите (член 16е от SGB II).

17 — C-22/08 и C-23/08, EU:C:2009:344.

18 — Пак там (точка 45).

19 — Решение *Prete* (C-367/11, EU:C:2012:668, т. 25). В този смисъл вж. още точка 49 от същото решение, решения *Collins* (C-138/02, EU:C:2004:172, т. 63), *Ioannidis* (C-258/04, EU:C:2005:559, т. 22) и *Vatsouras и Koupatantze* (C-22/08 и C-23/08, EU:C:2009:344, т. 37).

20 — Вж. по-специално решение *Asociación Profesional de Empresas de Reparto y Manipulado de Correspondencia* (C-220/06, EU:C:2007:815, т. 36).

21 — Точка 41.

22 — Решение *Asociación Profesional de Empresas de Reparto y Manipulado de Correspondencia* (C-220/06, EU:C:2007:815, т. 36).

64. В заключението си по дело Winner Wetten генералният адвокат Bot посочва също, че когато основателността на преценката на запитващата юрисдикция може да се постави под въпрос, според него „в съответствие с духа на сътрудничество, който ръководи преюдициалното производство, и за да се предоставят на запитващата юрисдикция всички данни, свързани с тълкуването на общностното право, които могат да ѝ бъдат полезни за разрешаването на спора, [Съдът дава на тази юрисдикция насоки], които да ѝ позволят да провери отново основателността на своето предположение“²³.

65. В случая е полезно да се припомнят два елемента:

- от една страна, според методологическия критерий, възприет от Съда в решение Brey (C-140/12, EU:C:2013:565), понятието „система за социално подпомагане“ по смисъла на член 7, параграф 1, буква б) от Директива 2004/38 трябва да се определи с оглед на преследваната с тази разпоредба *цел*, а не с оглед на *формални критерии*²⁴, и
- от друга страна, съгласно решения Brey²⁵ и Dano²⁶, за да отговаря на определението за „социално подпомагане“ по смисъла на Директива 2004/38, разглежданото обезщетение трябва да бъде част от схема за помощи, които са установени от публичните органи на национално, регионално или местно равнище и от които се ползват лицата, които не разполагат с достатъчно средства, за да задоволят основните си потребности и тези на семейството си.

66. Следователно, ако целта на спорното обезщетение съответства на уточнената в предходната точка цел, то следва да бъде разглеждано като социална помощ по смисъла на Директива 2004/38.

67. Във връзка с това, макар член 19а от SGB I да предвижда, че както обезщетенията за осигуряване на разходите по издръжката, така и обезщетенията за интегриране на трудовия пазар могат да бъдат получавани по силата на правото на основна социална закрила за търсещите работа лица, член 1, параграф 1 от SGB II, озаглавен „Функция и цел на основната социална закрила за търсещите работа лица“, уточнява, че „основната социална закрила за търсещите работа лица има за цел да позволи на получателите да водят достоен живот“.

68. Член 1, параграф 3 от SGB II също припомня, че схемата за основна социална закрила за търсещите работа лица включва обезщетения, които имат за цел да сложат край или да облекчат затрудненото положение, по-специално посредством интегриране на пазара на труда, и да осигурят разходите по издръжката.

69. Въпреки това съгласно член 19 от SGB II разглежданите обезщетения покриват „основните нужди, допълнителните нужди и нуждите от подслон и отопление“. Според запитващата юрисдикция обезщетенията за подпомагане на трудовата интеграция от своя страна са вписани в отделна глава на SGB II²⁷.

70. Наложено от член 7 от SGB II и определено в член 8 от SGB II условие за работоспособност за достъп до обезщетенията от основната социална закрила само по себе си е само един формален критерий за отпускането им по смисъла на припомненото в точка 65 от настоящото заключение решение Brey (C-140/12, EU:C:2013:565). Следователно то е без значение за квалификацията на мярката.

23 — C-409/06, EU:C:2010:38, т. 35.

24 — Точка 60.

25 — Пак там (точка 61).

26 — C-333/13, EU:C:2014:2358, т. 63.

27 — Вж. бележка под линия 16 от настоящото заключение.

71. Всъщност става въпрос за един обикновен критерий за отпускане, подобно на възрастта и наличието на нужда, която е определена в член 9 от същия SGB II.

72. Накрая, ако националната юрисдикция установи, че търсените обезщетения имат двойна цел — да гарантират задоволяването на елементарните потребности, от една страна, и да улеснят достъпа до трудовия пазар, от друга страна, аз споделям гледната точка, изразена от германското, италианското и шведското правителство в писмените им становища, според която е уместно да се основаваме на преобладаващата функция на обезщетенията, която в случая безспорно е осигуряването на средства за издръжка, необходими за водене на достоен живот.

2. Тълкуването на член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 и обхватът на свободата на преценка на държавите членки при транспонирането му

а) Валидността на изключението, предвидено в член 24, параграф 2 от Директива 2004/38

73. Според член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 „приемащата държава членка не се задължава да предостави право на социално подпомагане през първите три месеца на пребиваване или при необходимост, по-дългия срок, регламентиран в член 14, параграф 4, буква б)“, тоест периода на търсене на работа от страна на гражданите на Съюза, които са влезли на територията на приемащата държава членка с тази цел.

74. Ето защо, ако „член 24, параграф 1 от Директива 2004/38 и член 4 от Регламент № 883/2004 преповтарят забраната за дискриминация въз основа на гражданството, то член 24, параграф 2 от Директивата предвижда изключение от принципа за недопускане на дискриминация“²⁸.

75. Що се отнася до първите три месеца, посочени в тази разпоредба, в решение *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358) Съдът потвърждава, че „[с]ъгласно член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 през този период приемащата държава членка не се задължава да предоставя право на социални помощи на граждани на други държави членки и членове на техните семейства“²⁹.

76. Освен това, що се отнася до правото на гражданите на държави членки, които търсят работа в друга държава членка, тоест през втория период от време, посочен в член 24, параграф 2 от Директива 2004/38, Съдът вече е приел, че извършената от него проверка с оглед принципа на недопускане на дискриминация не „разкрива нито едно обстоятелство, което може да засегне [неговата] валидност[...]“³⁰.

77. Всъщност наличието на неравно третиране на гражданите на Съюза, упражнили свободата си на движение и пребиваване, спрямо гражданите на приемащата държава членка във връзка с отпускането на социални помощи е „неизбежна последица от Директива 2004/38 [поради] съотношението, което законодателят на Съюза е установил в член 7 от Директивата между изискването за достатъчно средства като условие за пребиваване, от една страна, и задължението да не се създаде тежест за системата за социално подпомагане на държавите членки“³¹.

28 — Решение *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358, т. 64). Курсивът е мой.

29 — Точка 70.

30 — Решение *Vatsouras* и *Koupatantze* (C-22/08 и C-23/08, EU:C:2009:344, т. 46). Наистина тази констатация за валидност е направена с оглед член 12 ЕО и член 39, параграф 2 ЕО (понастоящем член 18 ДФЕС и член 45, параграф 2 ДФЕС). Въпреки това, тъй като „всеки гражданин на Съюза може да се позовава на предвидената в член 18 ДФЕС забрана на дискриминацията въз основа на гражданството във всички случаи, които попадат в приложното поле *ratione materiae* на правото на Съюза“ (вж. точка 59 от решение *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358), курсивът е мой), ми се струва, че изводите за валидността на член 24, параграф 2 от Директива 2004/38, които Съдът прави, не могат да бъдат ограничени само до хипотезата на „работник“ по смисъла на член 45 ДФЕС.

31 — Решение *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358, т. 77).

78. При тези условия ми се струва, че правна уредба на държава членка като разглежданата в главното производство, която по принцип изключва достъпа на лицата, които влизат на територията на тази държава членка с цел да търсят работа, до определено специално парично обезщетение, независимо от вноски, по смисъла на Регламент № 883/2004 (което, от друга страна, представлява социална помощ по смисъла на Директива 2004/38), не противоречи на член 4 от Регламент № 883/2004, нито на въведената с Директива 2004/38 система.

79. Въпреки това начинът, по който се прилага допуснатото изключение, заслужава задълбочено обсъждане. Уместно е всъщност да не се забравя общата правна рамка, в която се вписва Директива 2004/38, така както е припомнена от Съда по повод делото *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358).

б) Мястото на член 24 от Директива 2004/38 в правния ред на Съюза

80. В решение *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358) Съдът припомня „[в] началото [...], че член 20, параграф 1 ДФЕС предоставя статута на гражданин на Съюза на всяко лице, което притежава гражданство на държава членка (решение N., C-46/12, EU:C:2013:97, т. 25)“³².

81. По-нататък той цитира трайната си практика, според която „статутът на гражданин на Съюза е създаден, за да бъде основният статут на гражданите на държавите членки, позволяващ на тези от тях, които са в еднакво положение, да получават в приложното поле *ratione materiae* на Договора за функционирането на ЕС еднакво правно третиране, независимо от тяхното гражданство и без да се засягат изрично предвидените в това отношение изключения (решения *Grzelczyk*, C-184/99, EU:C:2001:458, т. 31, *D’Hoop*, C-224/98, EU:C:2002:432, т. 28 и N., C-46/12, EU:C:2013:97, т. 27)“³³.

82. От тази съдебна практика следва, че „всеки гражданин на Съюза може да се позовава на предвидената в член 18 ДФЕС забрана на дискриминацията въз основа на гражданството във всички случаи, които попадат в приложното поле *ratione materiae* на правото на Съюза. Тези случаи обхващат и хипотезите на упражняване на свободата на движение и пребиваване на територията на държавите членки съгласно член 20, параграф 2, първа алинея, буква а) ДФЕС и член 21 ДФЕС (вж. решение N., C-46/12, EU:C:2013:97, т. 28 и цитираната съдебна практика)“³⁴.

83. Съдът добавя още, че „[в] това отношение следва да се констатира, че член 18, параграф 1 ДФЕС забранява всякаква дискриминация на основание гражданство „в обхвата на приложение на Договорите и без да се засягат специалните разпоредби, съдържащи се в [тях]“. В член 20, параграф 2, втора алинея ДФЕС изрично се уточнява, че предоставените по този член права на гражданите на Съюза се упражняват „при условията и в границите, определени от Договорите и от мерките, приети по тяхното прилагане“. Освен това член 21, параграф 1 ДФЕС също предвижда, че правото на свободно движение и пребиваване в рамките на територията на държавите членки зависи от спазването на „ограниченията и условията, предвидени в Договорите, и на мерките, приети за тяхното осъществяване“ (вж. решение *Brey*, C-140/12, EU:C:2013:565, т. 46 и цитираната съдебна практика)“³⁵.

32 — Точка 57.

33 — Пак там (точка 58).

34 — Пак там (точка 59).

35 — Решение *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358, т. 60).

84. Накрая Съдът прави извода, че „принципът за недопускане на дискриминация, закрепен общо в член 18 ДФЕС, е конкретизиран с член 24 от Директива 2004/38 по отношение на гражданите на Съюза, които [...] упражняват свободата си на движение и пребиваване на територията на държавите членки. Този принцип е конкретизиран и в член 4 от Регламент № 883/2004 по отношение на гражданите на Съюза, които [...] искат да получават в приемащата държава членка обезщетенията по член 70, параграф 2 от Регламента“³⁶.

85. С други думи, член 24, параграф 2 от Директива 2004/38, който позволява диференцирано третиране на гражданите на Съюза спрямо гражданите на приемащата държава членка, е „отклонение от предвидения в член 18 ДФЕС принцип на равно третиране, на който член 24, параграф 1 от [същата] директива е само специфично изражение“³⁷. Следователно той трябва да се тълкува ограничително и в съответствие с разпоредбите на Договора, включително тези, които се отнасят до гражданството на Съюза и свободното движение на работници.

86. Освен това въведените на основание член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 ограничения за предоставяне на социални помощи на гражданите на Съюза, които нямат или вече нямат качеството работници, трябва да са законосъобразни³⁸.

87. Тези аспекти и правилата, които, от една страна, изискват изключенията да бъдат тълкувани стриктно, а от друга страна, произтичащите от тях ограничения да бъдат законосъобразни, ме карат да предложа разграничение между три хипотези:

- тази на гражданина на държава членка, който влиза на територията на друга държава членка и пребивава там по-малко от три месеца или повече от три месеца, но без да има за цел да търси работа там (хипотеза 1);
- тази на гражданина на държава членка, който влиза на територията на друга държава членка, за да търси там работа (хипотеза 2), и
- тази на гражданина на държава членка, който пребивава повече от три месеца на територията на друга държава членка и който е работил там (хипотеза 3).

i) Хипотеза 1: гражданин на държава членка, който влиза на територията на друга държава членка и пребивава там по-малко от три месеца или повече от три месеца, но без да има за цел да търси работа там

88. Най-общо първата ситуация е тази, която Съдът е разгледал в делото *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358).

89. От една страна, Съдът приема, че „[с]ъгласно член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 [...] приемащата държава членка не се задължава да предоставя право на социални помощи на граждани на други държави членки и членове на техните семейства [при пребиваване до три месеца]“³⁹.

36 — Пак там (точка 61). Курсивът е мой.

37 — Решение N. (C-46/12, EU:C:2013:97, т. 33).

38 — В този смисъл вж. решение *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565, т. 57).

39 — Решение *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358, т. 70).

90. Това тълкуване е съобразено с целта да се запази финансовото равновесие на системата на социална сигурност в държавите членки, която Директива 2004/38 си поставя⁴⁰. Тъй като държавите членки не могат да изискват от гражданите на Съюза да притежават достатъчно средства за издръжка и лична медицинска застраховка при пребиваване за срок от три месеца, законосъобразно е държавите членки да не бъдат задължавани да им ги осигуряват.

91. Всъщност в обратната хипотеза, ако на гражданите на Съюза, които не са длъжни да разполагат с достатъчно средства за издръжка, бъде признато правото на социално подпомагане, това би рискувало да доведе до масирано преселване, което е в състояние да причини неразумно натоварване на националните системи за социална сигурност.

92. Освен това през този първоначален период връзката с приемащата държава членка твърде вероятно е ограничена.

93. От друга страна, в решение *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358) Съдът уточнява още, че държава членка би трябвало „да има възможността въз основа на член 7 [от Директива 2004/38] да откаже да отпуска социални помощи на икономически неактивни граждани на Съюза, които упражняват свободата си на движение с единствената цел да получат достъп до социалното подпомагане в друга държава членка, въпреки че не разполагат с достатъчно средства, за да имат право на пребиваване“⁴¹.

ii) Хипотеза 2: гражданин на държава членка, който влиза на територията на друга държава членка, за да търси работа

94. Разграничението между гражданин на държава членка, който се премества, за да търси работа, и този, който вече участва на пазара на труда, е определящо.

95. Всъщност, макар запитващата юрисдикция да е свела втория и третия си въпрос до тълкуването на член 4 от Регламент № 883/2004 и член 24 от Директива 2004/38, както и до член 18 ДФЕС и член 45, параграф 2 ДФЕС, „това обстоятелство не е пречка Съдът да ѝ предостави всички насоки за тълкуване на правото на Съюза, които могат да бъдат полезни за решаването на делото, с което тя е сезирана, независимо дали тази юрисдикция е споменала съответните разпоредби във въпросите си“⁴².

96. Впрочем Съдът вече е постановил, че „докато гражданите на държавите членки, които се преместват в търсене на работа, могат да се позовават на принципа на равно третиране единствено във връзка с достъпа до работа, тези, които вече участват в пазара на труда, могат на основание член 7, параграф 2 от Регламент [ЕИО № 1612/68 на Съвета от 15 октомври 1968 година относно свободното движение на работници в Общността⁴³, заменен с член 7, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 492/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 година относно свободното движение на работници в Съюза⁴⁴] да искат същите социални и данъчни предимства, каквито имат местните работници“⁴⁵.

40 — Вж. съображение 10 от директивата.

41 — Точка 78.

42 — Решение *Alokra и Moudoulou* (C-86/12, EU:C:2013:645, т. 20).

43 — ОВ L 257, стр. 2; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 11.

44 — ОВ L 141, стр. 1.

45 — Решение *Collins* (C-138/02, EU:C:2004:172, т. 31 и 58 и цитираната съдебна практика).

97. Предвид мотивите на решение *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358), свързани с баланса на Директива 2004/38⁴⁶, и установеното в правото на Съюза разграничение между работника, който пристига на територията на една държава членка, и този, който вече участва в този пазар на труда, считам, че правна уредба на държава членка като разглежданата в главното производство, която изключва лицата, които влизат на територията на посочената държава членка с цел търсене на работа, от достъп до специално парично обезщетение, независимо от вноски, по смисъла на Регламент № 883/2004 (което, от друга страна, представлява социална помощ по смисъла на Директива 2004/38), не противоречи на член 4 от посочения регламент, нито на установената с тази директива система.

98. Такова изключване не само съответства на текста на член 24, параграф 2 от Директива 2004/38, който позволява на държавите членки след първите три месеца на пребиваване да откажат достъп до социално подпомагане на гражданите на другите държави членки, които са влезли на територията на приемащата държава членка, за да търсят работа, но също така и на обективната разлика в положението — установена в практиката на Съда, а в частност и в член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011 — на гражданите, които за първи път търсят работа на територията на приемащата държава членка, спрямо тези, които вече участват в този пазар на труда⁴⁷.

iii) Хипотеза 3: гражданин на държава членка, който пребивава повече от три месеца на територията на друга държава членка и е работил там

99. Автоматичните последици от изключването от достъп до социално подпомагане, свързано със загубата на качеството „работник“, създават по-големи затруднения.

100. Според констатациите на запитващата юрисдикция, след пристигането им на германска територия през юни 2010 г., г-жа Alimanovic и дъщеря ѝ Sonita са работили само на временни позиции или в рамките на мерки за насърчаване на заетостта, с продължителност до една година. След май 2011 г. те повече не са полагали труд (нито като работници, нито като самостоятелно заети лица). Ето защо те са загубили качеството „работник“ през декември 2011 г.

101. Наистина по силата на член 2, параграф 3, второ изречение от *FreizügG/EU* гражданите на Съюза, които са работили в продължение на по-малко от една година, запазват правото си на пребиваване на германска територия в продължение на шест месеца в случай на принудителна безработица, потвърдена от компетентната служба по заетостта.

102. Тъй като вече нямат качеството „работник“, г-жа Alimanovic и дъщеря ѝ Sonita отново се считат за търсещи работа лица. Поради това те автоматично попадат отново в приложното поле на член 7, параграф 1, второ изречение, точка 2 от SGB II, който изключва правото на помощи за покриване на разходите по издръжката на дългосрочно безработните. Съответно другите ѝ две деца, Valentina и Valentino, също са загубили производното право на социална помощ, която да им осигурява средства за издръжка на основание SGB II.

46 — Точки 67—79.

47 — Решение *Collins* (C-138/02, EU:C:2004:172, т. 30 и 31).

103. Въпреки че загубата на статута на работник изглежда адекватно, макар и рестриктивно, транспониране на член 7, параграф 3, буква в) от Директива 2004/38⁴⁸, нейните автоматични последици за правото на помощи за покриване на разходите по издръжката по SGB II изглеждат в противоречие с общата система, установена с тази директива.

104. Възщност в точка 77 от решение Brey (C-140/12, EU:C:2013:565) Съдът приема, че „автоматичното изключване в приемащата държава членка на възможността икономически неактивен гражданин на друга държава членка да получава определена социална помощ, дори след изтичане на първите три месеца от пребиваването съгласно член 24, параграф 2 от Директива 2004/38, не позволява на компетентните органи на първата държава, когато размерът на средствата на заинтересованото лице е по-нисък от референтния размер за отпускане на помощта, да извършват обща преценка — в съответствие с изискванията по-специално по член 7, параграф 1, буква б) и член 8, параграф 4 от тази директива и с принципа на пропорционалност — на тежестта, която конкретно би произтекла от предоставянето на тази помощ за цялата система за социално подпомагане с оглед на личното положение на заинтересованото лице“.

105. Обратно на становищата, които някои от правителствата изложиха в съдебното заседание на 3 февруари 2015 г., макар в тази точка от решението си Съдът да се позовава на разпоредбите на Директива 2004/38 относно правото на пребиваване за повече от три месеца, изискването за индивидуална преценка възщност се отнася до искането за социални помощи, а не до законността на пребиваването.

106. Ето защо съгласно тази съдебна практика е важно при проверка на молбата на икономически неактивен гражданин на Съюза, намиращ се в същото положение като г-жа Alimanović и дъщеря ѝ Sonita, компетентните органи на приемащата държава членка да вземат предвид по-специално размера и периодичността на доходите, с които разполага съответният гражданин на Съюза, както и периода, през който евентуално ще бъде изплащана поисканата помощ⁴⁹.

107. Освен това, както Съдът развива в съдебната практика, която допуска правото на определени обезщетения за икономически неактивни граждани на Съюза да бъде подчинено на изискването за интеграция в приемащата държава членка⁵⁰, установяването на *реална връзка* с нея би следвало да попречи на автоматичното изключване на достъпа до посочените обезщетения.

108. Възщност в рамките на тази съдебна практика Съдът вече е постановил, че едно-единствено условие, което има прекалено общ и ограничителен характер, доколкото неоснователно привилегирова белег, който не характеризира непременно реалната и ефективна степен на свързаност между лицето, което иска помощи, и въпросния географски пазар, като изключва всички други характеризиращи белези, надхвърля необходимото за постигане на желаната цел⁵¹.

48 — Съгласно член 7, параграф 3, буква в) от Директива 2004/38, гражданин на Съюза, който вече не е работник или самостоятелно заето лице, запазва статуса си на работник или на самостоятелно заето лице, когато „той/тя се намира в надлежно документирана принудителна безработица, след като е изтекъл срочен трудов договор със срок по-кратък от една година или след като е станал/а принудително безработен/на през първите дванадесет месеца и се е регистрирал/а като търсещо работа лице в съответното бюро по труда. В този случай статусът на работник се запазва за не по-малко от шест месеца“.

49 — В този смисъл вж. решение Brey (C-140/12, EU:C:2013:565, т. 78 и 79).

50 — В този смисъл вж. във връзка с разходите за издръжка на студенти решения Bidar (C-209/03, EU:C:2005:169, т. 57) и Förster (C-158/07, EU:C:2008:630, т. 49). Вж. също така във връзка с помощи за изчакване, отпускани на млади хора, които търсят първа работа, както и във връзка с помощи за търсене на работа решения Collins (C-138/02, EU:C:2004:172, т. 67), Vatsouras и Koupatantze (C-22/08 и C-23/08, EU:C:2009:344, т. 38) и Prete (C-367/11, EU:C:2012:668).

51 — Вж. в този смисъл решение Prete (C-367/11, EU:C:2012:668, т. 34 и цитираната съдебна практика).

109. Според Съда обстоятелства, които се установяват въз основа на семейния контекст, като наличието на тесни връзки от лично естество, също могат да допринесат за появата на трайна връзка между заинтересованото лице и новата приемаща го държава членка⁵². При тези обстоятелства, национална правна уредба, която въвежда условие, което „пречи на отчитането на други факти, които евентуално биха могли да са показателни за реалната свързаност на лицето, което иска да получава помощи за изчакване, със съответния географски пазар на труда [...] превишава необходимото за постигане на целта, която преследва“⁵³.

110. От тези съображения следва, че правото на Съюза, и по-точно принципът на равно третиране, прогласен в член 18 ДФЕС и уточнен в член 4 от Регламент № 883/2004 и член 24 от Директива 2004/38, се противопоставя на правна уредба на държава членка като разглежданата в главното производство, която автоматично изключва гражданин на Съюза от достъп до специално парично обезщетение без плащане на вноски по смисъла на Регламент № 883/2004 (което, от друга страна, съставлява социална помощ по смисъла на Директива 2004/38), след изтичането на период от шест месеца на принудителна безработица, настъпила след полагане на труд в продължение на по-малко от една година, без на този гражданин да му бъде разрешено да докаже наличието на реална връзка с приемащата държава членка.

111. В това отношение освен обстоятелствата, които се установяват въз основа на семейния контекст (например, че децата посещават училище), реалното и ефективно търсене на работа в продължение на определен, разумен по своята продължителност период е елемент, който може да докаже наличието на посочената връзка с приемащата държава членка⁵⁴. Упражняването на трудова дейност в миналото или дори обстоятелството, че след подаване на молбата за предоставяне на социални помощи е намерена нова работа, също би трябвало да се вземе предвид за тази цел.

3. Кратък анализ от гледна точка на член 45 ДФЕС

112. По съображения за изчерпателност уточнявам още, че ако Съдът остави на националната юрисдикция задачата да квалифицира обезщетенията по схемата за основна социална закрила от гледна точка на правото на Съюза и ако последната приеме, че посочените обезщетения имат за цел основно да улеснят достъпа до пазара на труда, би следвало да се приложи същата логика.

113. Всъщност, както припомним, Съдът трайно приема, че „не е възможно повече да се изключва от приложното поле на член [45, параграф 2 ДФЕС], който прогласява основния принцип на равно третиране, гарантиран от член [18 ДФЕС], финансова престация, чиято цел е да улесни достъпа до работни места на пазара на труда на държава членка“⁵⁵.

114. Въпреки това в решение Vatsouras и Koupatantze (C-22/08 и C-23/08, EU:C:2009:344) Съдът приема и че „[Д]ържавата членка има легитимната възможност да запази предоставянето на такава помощ само за случаите, в които е доказано, че съществува реална връзка между търсещото работа лице и пазара на труда на тази държава“⁵⁶.

52 — Пак там (точка 50).

53 — Пак там (точка 51).

54 — Или най-малкото с нейния пазар на труда. В този смисъл вж. решения Collins (C-138/02, EU:C:2004:172, т. 70), Vatsouras и Koupatantze (C-22/08 и C-23/08, EU:C:2009:344, т. 39) и Prete (C-367/11, EU:C:2012:668, т. 46).

55 — Решение Prete (C-367/11, EU:C:2012:668, т. 25). В този смисъл вж. още т. 49 от същото решение; решения Collins (C-138/02, EU:C:2004:172, т. 63), Ioannidis (C-258/04, EU:C:2005:559, т. 22) и Vatsouras и Koupatantze (C-22/08 и C-23/08, EU:C:2009:344, т. 37).

56 — Точка 38.

115. Както посочих по-горе, наличието на такава връзка може да се провери по-конкретно като се установи дали през период с разумна продължителност съответното лице ефективно и действително е търсило работа във въпросната държава членка⁵⁷.

116. При тези обстоятелства „гражданите на държавите членки, които търсят работа в друга държава членка и са доказали реалната си връзка с пазара на труда в тази държава, могат да се позоват на член [45, параграф 2 ДФЕС], за да получат финансово обезщетение, което следва да улесни достъпа до пазара на заетостта“⁵⁸, което следва да бъде установено от компетентните национални органи или според случая — от националните съдилища.

4. Допълнителни разсъждения относно положението на детето на гражданин на държава членка, който се е преместил в друга държава членка, за да търси работа там

117. Според поясненията на запитващата юрисдикция от правна и фактическа страна, тъй като г-жа Alimanovic се счита за търсещо работа лице по смисъла на член 2, параграф 2, точка 1 от FreizügG/EU, считано от декември 2011 г., тя е загубила личното си право да получава помощи за покриване на разходите по издръжката за дългосрочно безработни. Поради това нейните две по-малки деца, Valentina и Valentino, също са загубили правото си да получават социална помощ, която да им осигурява средства за разходите за живот по силата на SGB II, тъй като член 7, параграф 1, второ изречение, точка 2 от SGB II изключва от достъпа до помощи за покриване на разходите по издръжката „чужденците, които имат право на пребиваване само на основание на обстоятелството, че търсят работа, и членовете на техните семейства“⁵⁹.

118. Както посочих по-горе, макар запитващата юрисдикция да е свела втория и третия си въпрос само до тълкуването на член 4 от Регламент № 883/2004 и на член 24 от Директива 2004/38, както и на член 18 ДФЕС и член 45, параграф 2 ДФЕС, това обстоятелство не е пречка Съдът да ѝ предостави всички насоки за тълкуване на правото на Съюза, които могат да бъдат полезни за решаване на делото, с което тя е сезирана, независимо дали тази юрисдикция е споменала съответните разпоредби във въпросите си.

119. Както се установява от трайната съдебна практика, децата на гражданин на държава членка, който работи или е работил в приемащата държава членка, и родителят, който в действителност упражнява родителските права върху тях, могат да се позовават в последната държава на право на пребиваване единствено на основание член 10 от Регламент № 492/2011⁶⁰.

57 — В този смисъл вж. решения Collins (C-138/02, EU:C:2004:172, т. 70), Vatsouras и Koupatantze (C-22/08 и C-23/08, EU:C:2009:344, т. 39) и Prete (C-367/11, EU:C:2012:668, т. 46).

58 — Решение Vatsouras и Koupatantze (C-22/08 и C-23/08, EU:C:2009:344, т. 40).

59 — Курсивът е мой.

60 — Вж. в този смисъл решения Ibrahim и Secretary of State for the Home Department (C-310/08, EU:C:2010:80, т. 59), Teixeira (C-480/08, EU:C:2010:83, т. 36) и Alarape и Tijani (C-529/11, EU:C:2013:290, т. 26). Приложимата по тези дела разпоредба е била член 12 от Регламент № 1612/68, който понастоящем е отменен с Регламент № 492/2011. Въпреки това посочената съдебна практика остава релевантна, тъй като член 10 от новия регламент е идентичен с цитирания по-горе член 12. Според първата алинея на този член „[д]ецата на гражданин на държава членка, който е или е бил нает на работа на територията на друга държава членка, се допускат до общото образование, курсовете за производствено и професионално обучение както гражданите на тази държава, ако тези деца пребивават на нейна територия“.

120. Това право на пребиваване на децата се определя в съдебната практика като „самостоятелно“, доколкото е свързано единствено с тяхното право на достъп до образование⁶¹, като Съдът изрично уточнява, че съгласно Директива 2004/38 правото на пребиваване на децата, които се обучават, и на родителя, който упражнява родителските права върху тях, не зависи от условието те да разполагат с достатъчно средства и пълно здравно застрахователно покритие⁶², или, най-общо, да отговарят на условията, определени в Директива 2004/38⁶³.

121. Следователно, ако бъде установено, и това следва да се провери от запитващата юрисдикция, че Valentina и Valentino Alimanovic се обучават редовно в учебно заведение в Германия, те, както и тяхната майка Nazifa Alimanovic, имат право на пребиваване на германска територия въпреки изтичането на шестмесечния срок по член 2, параграф 3, второ изречение от FreizügG/EU.

122. При това положение, член 7, параграф 1, второ изречение, точка 2 от SGB II няма да се прилага по отношение на случая на г-жа Alimanovic и на двете ѝ по-малки деца, тъй като тази разпоредба има предвид единствено лицата, „които имат право на пребиваване само на основание на обстоятелството, че търсят работа, и членовете на техните семейства“.

VI – Заключение

123. Правото на движение и работа е основна и абсолютна свобода в правото на Съюза. Като се има предвид това, законодателят на Съюза е приел, че се налага правото на пребиваване на гражданите на държавите членки да се постави в определени рамки.

124. За тази цел член 7 от Директива 2004/38 предвижда по същество, че всеки гражданин на Съюза има право да пребивава на територията на друга държава членка за срок, по-дълъг от три месеца, ако е работник или самостоятелно заето лице в приемащата държава членка или притежава достатъчно средства за себе си и за членовете на семейството си с цел да не се превърнат в тежест за системата за социално подпомагане на приемащата държава членка през времето си на пребиваване и притежават пълно здравно застрахователно покритие в тази държава.

125. Тъй като свободата на движение и произтичащото от нея право на пребиваване са основни, член 14 от Директива 2004/38 поставя стриктни ограничения за възможността за експулсиране на гражданин на Съюза, който не отговаря на посочените по-горе условия.

126. Предвид изложените по-горе съображения предлагам на Съда да отговори на поставените от Bundessozialgericht преюдициални въпроси по следния начин:

„1) Член 24, параграф 2 от Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки, за изменение на Регламент (ЕИО) № 1612/68 и отменяща директиви 64/221/ЕИО, 68/360/ЕИО, 72/194/ЕИО, 73/148/ЕИО, 75/34/ЕИО, 75/35/ЕИО, 90/364/ЕИО, 90/365/ЕИО и 93/96/ЕИО, трябва да бъде тълкуван в смисъл, че допуска правна уредба на държава членка, която изключва достъпа до определени „специални парични обезщетения, независещи от вноски“, по смисъла на член 70, параграф 2 от Регламент № 883/2004,

61 — В този смисъл вж. решенията *Baumbast* и *R* (C-413/99, EU:C:2002:493, т. 63), *Ibrahim* и *Secretary of State for the Home Department* (C-310/08, EU:C:2010:80, т. 35) и *Teixeira* (C-480/08, EU:C:2010:83, т. 36 и 46).

62 — В този смисъл вж. решенията *Ibrahim* и *Secretary of State for the Home Department* (C-310/08, EU:C:2010:80, т. 56 и 59) и *Teixeira* (C-480/08, EU:C:2010:83, т. 70).

63 — В този смисъл вж. решение *Teixeira* (C-480/08, EU:C:2010:83, т. 61).

изменен с Регламент № 1244/2010, които същевременно представляват „социална помощ“ по смисъла на Директива 2004/38, на гражданите на други държави членки, които имат право на пребиваване за срок повече от три месеца с цел търсене на работа на основание член 14, параграф 4, буква б) от Директива 2004/38, макар такива обезщетения да се отпускат на гражданите на приемащата държава членка, които се намират в същото положение.

- 2) Член 24, параграф 2 от Директива 2004/38 трябва да бъде тълкуван в смисъл, че не допуска правна уредба на държава членка, която изключва автоматично и без индивидуална преценка достъпа до определени „специални парични обезщетения, независещи от вноски“, по смисъла на член 70, параграф 2 от Регламент № 883/2004, изменен с Регламент № 1244/2010, които същевременно представляват „социална помощ“ по смисъла на Директива 2004/38, на гражданите на други държави членки, които търсят работа на територията на приемащата държава членка, след като вече са участвали в този пазар на труда, макар такива обезщетения да се отпускат на гражданите на приемащата държава членка, които се намират в същото положение.
- 3) При обстоятелства като тези в главното производство децата на гражданин на държава членка, който работи или е работил в приемащата държава членка, и родителят, който в действителност упражнява родителските права върху тях, могат да се позовават в последната държава на право на пребиваване единствено на основание член 10 от Регламент (ЕС) № 491/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 година относно свободното движение на работници в Съюза, без това право да зависи от условието те да разполагат с достатъчно средства и пълно здравно застрахователно покритие в тази държава“.